

Spraševanji in spraševanje za to preskušnjo naj se oglašé s prav vravnano pisano prošnjo ravnateljstvu c. k. spraševalne komisije najskrajnejši čas do 10. oktobra, da se jim spraševanje dovoli.

V tej prošnji morajo določno povedati, ali se dajo spraševati le za splošne ljudske šole ali pa tudi za meščanske šole, in če za poslednje, naj povedó, ali za celi obseg t. j. za vse nauke v meščanskih šolah ali le za pojedina oddelek in za ktereга?

Ti prošnji se prilaga:

a) Kratek popis razmer v življenji in učnega pota.

b) Spričalo zrelosti zadobljeno na kaki učilniški izobraževalnici.

c) Dokaz, da je bil spraševanec naj manj 2 leti pri učiteljstvu.

Tirjati b in c se za ta nekako smete pregledati.

Kdor hoče podvreči se tej preskušnji, za katero je, kar se tiče zadržaja in obsega tirjatev, je bilo določeno v §§. 5 do 21 in 27 zgoraj imenovanega slav. ukaza, naj plača 10 gold., ali vsled neke posebne polajšave, katero dovoljuje c. k. deželni šolski svet, 5 gold. predno pride k preskušnji.

Spraševanji, ki so se oglasili pravi čas in pisano prošnjo pravilno sestavili, naj nikar ne pričakujejo, da bi se jim še posebno kaj naznanovalo, marveč naj se oglašé 17. oktobra, pred 8. uro zjutraj v dvorani c. k. izobraževalnice v to odločeni, da se koj začne zatvorjeno, t. j. nejavno spraševanje.

Poslednjič se opomni, da za pripravljanje k imenovani preskušnji se morejo porabiti te-le knjige: Lesarjevo liturgiko, veliki katekizem ali Religionslehre von Zenner, Wapplerjevo liturgiko, Janežičevo slovensko slovnico in cvetnik, berilo za 8. gimn. razred, Bauer, niederhochdeutsche Grammatik, Zeynek deutsche Stilistik in Literaturgeschichte, Dr. Močnikov Uebungsbuch der Arithmetik für Unterrealschulen, Karl Schubert: Das Wichtigste aus der Geografie und Geschichte, aus der Naturgeschichte, Naturlehre und Chemie (Wien 1870, 3 Bdch. à 40 kr.), ali dr. Decker's Physik u. Chemie, Methodenbuch i. dr.

Ravnateljstvo c. k. spraševalne komisije za učitelje na splošnih ljudskih in meščanskih šolah.

V Ljubljani, 24. avgusta 1871.

Dr. Anton Jarc s. r.

Šolsko obzorje.

Iz Notranjskega. (*Konec*). Kranjskim učiteljem po deželi morejo tudi le plače: 600, 500 in 400 gld. njih revno materijalno stanje zdatno zboljšati.

Vsaj so že do sedaj imeli nekteri učitelji po 300, 400 in 500 gold. gotove letne plače. Ker so pa pri takih plačah še vedno težko shajali, imeli so nekaj prisluska s postranskim podukom po šoli (Nachstundenunterricht), kar jim je včasih toliko donasalo, da so se njih plače v različnih srenjah povišale na 400, 500 in 600 gold.

Ker pa mora po novih postavah to privatno podučevanje odpasti, treba je vendar učiteljem njih gotove dohodke toliko zboljšati, da ne bodo manjši od sedanjih.

Vsaj bode tudi v prihodnje plača ljudskih učiteljev v primeri s plačami učiteljev srednjih šol le še zelo nizka in pičla. In vendar se mora

ljudski učitelj po novih postavah skoraj toliko šolati, kakor profesor na srednjih šolah, namreč prvi 12 let, poslednji 16 let.

Prvi podučuje 30 ur na teden, poslednji le 20. Prvi boše imel (Bog daj!) 400, 500 in 600 gld., poslednji pa 800, 1000, 1200 gld. letne plače. Ta števila se ne vjemajo prav. To razmerje kaže le, kako majhne bodo tudi poboljšane (!) plače ljudskih učiteljev.

Sicer pa je dovolj znano, da se bodo le za dobro plačo dobili dobri učitelji, za slabo plačo pa le malovredne moči ali celo nikakoršne; kajti, če se na Kranjskem ne vredí tako učiteljevo materijalno stanje, kakor na Štajerskem, gotovo se bode tje in morda tudi v druge dežele veliko naših učiteljev preselilo.

3. Da se cerkvenikova služba popolnoma loči od učiteljeve službe, to zahteva 1) vlada v §. 42. svojega predloga o pravnih razmerah ljudskih učiteljev.

Po tem predlogu so se ravnali vsi deželni zbori. To želé 2) tudi vsi kranjski učitelji. Izrekli so bili v tej stvari svoje namenje pri svojem prvem splošnem zboru v Ljubljani 1868. leta in položili so bili v tej zadevi prošnjo na slavni deželni odbor. Cerkevništvo se sploh ne vjema z učiteljskim stanom. Naklada tudi le veliko skerbi, a daje za to malo povernila. Mnogo učiteljev mora vse dohodke od mežnarstva hlapcu odrajtovati; njemu od tege ne ostaja nič.

Da bi se pa dohodki mežnarstva v tistih krajih, kjer je učitelj kot mežnar dobro plačan, učitelju nekoliko ohranili, določilo naj bi se, kakor namerava koroški deželni zbor — da od obilih cerkvenikovih dohodkov se dodá učitelju to, kar je za ta posel preveč odmerjeno. Gotovo se sme tirjati, da ima učitelj kot učitelj dostojno plačo.

Spóštljivo podpisani učitelji ponavljajo konečno svoje gorke prošnje s prijetno nado, da se bodeta sl. deželni zbor in deželni odbor ozirala na te opravičene želje in žive potrebe, in s terdim zagotovitom, da bode denar, ki bode se potrosil za šole in učitelje, donasal stoteren sad naši mili deželi na korist.

Iz Litije na Dolenskem. (*Duhovnikom in orglavcem.*) Da se na Kranjskem nahaja dobrih orglavcov na kmetih je res, pa dovolj je tudi škripačev, in nepripravnih za ta posel. Nekteri celó med sv. mašo njih umetnosti „fuge“ od Noeta (ne pa Bacha), „marše“ in še celó „all ara chi cana“ rožljajo, je to za cerkev primerno, mislim da le za v čerme keréme, za poštene še ne. Kmetom pa to nad vse dopada in takega orglavca nad oblake povzdigujejo in hvalijo, unega pa, ki jim ne gode po volji, grajajo in mu s slabo biro žugajo. Ali je to podobno sedanji dobi, je li to geslo „naprej“, se li tako morda napreduje, in kdo je temu kriv? Premalo izarjeni orglavci in duhovniki, ki orglavcu pusté take nespodobnosti vganjati.

Kaj pa petje? Ne menim, da bi se na kmetih podučevalo po glasih čveterospeve, naj se poje pravno, pa v cerkvenem duhu, ne pa tako, kakor se slíši v kerémi. Še nekaj: Zakaj pa se po kmetih še po latinski poje? Zakaj bi se ne pele slovenske maše, ker vse so prav primerne za prosto ljudstvo, n. pr.: „Pred tvojim veličastvom“ Riharjeva, „O sladka“ Mikložičeva, „Ozri z nebes se“ od Grbica, „Oče večni“ od Grbica, „Oče večni“ od Belarja, „Otroci tvoji“ od Mikša, iz latinskega, „Otroci tvoji“ od Mašeka, iz latinskega, „Kristjani pokleknimo“ od Cveka, „Bog oče“ od Dragotina, „Oče večni“ od Dragotina, „Gospod usmili se“ od Wekselbergerja, „Gospod usmili se“ (mislim) od Fleišmana. Petje je povzdiga serca k pobožnosti,

tedaj se petje mora tudi razumeti, kar se poje. Častita duhovščina naj bi orglarjem prepovedala v cerkvi igrati poskočnice in druge take burke, in namesto po latinski, naj bi se raji pelo po slovenski, da bode serce vedelo, kar usta pojejo.

F. Bevk.

Od sv. Jurja pod Kumom. Naj tudi s Kuma „Tov.“ kaj zvé! Šolsko leto je pri koncu, treba bo pokazati učencem, kaj so se to leto naučili, pa tudi učiteljem, kako so delali in kaj so pridelali v šoli. To je tudi koristno, ker vsak mora dajati odgovor od svojega hiševanja, zakaj bi tudi šola tega ne storila? A samo ena je: Težko se dobi sad na premladem drevesu. Pri nas se je šola vstanovila s šolskim letom 1868/9, ter že od tega časa obdelujem njivo, v kateri je 150 učencev in učenk za vsakdanjo šolo vpisanih. V naših kmečkih šolah je navada, da poletni čas hodijo v šolo le mali otročiči — sami pervinci, — ker večji morajo pasti, in na polju delati pomagati. Kakor hitro pride sv. Juri, večjih učencev ni več v šolo, in namesto njih pridejo njih mlajši bratci in sestrice — res lepo število prijaznih otročičev, ki sicer obetajo, da bodo časoma dobri učenci, toda za očitno spraševanje so še vsi negodni, in vendar me ne čaka drugega, kakor, da bom mogoč pri spraševanju spraševati le male otročaje.

Pa bo kdo rekel: Lej ga no, kako se izgovarja in si zna že naprej pot pripravljati! Res je, da se izgovarjam, toda zato, ker je potrebno; zakaj, vem, da nekteri poslušalci pri šolskem spraševanju ne pomislijo ne naprej, ne nazaj v šolsko življenje, temuč merijo učence in učitelja le po tem, kakor in kaj vidijo in slišijo konec šolskega leta.

Tolažim se pa s tem da bo bolji. Kdaj bode bolji? S tem vprašanjem se ukvarja sedanj čas mnogo šolskih mož, toda ne morejo ga stalno rešiti in učiteljem zagotoviti: Sedaj bode bolje! Tolaži me tudi to, da bode bolji, ker pri nas skupno z našo častljivo duhovščino delamo. Pri nas se skozi vse šolsko leto goji šolski nauk veroznanstva le v šoli. Omenjam naj še slovesnosti, katero smo 6. avgusta pri nas v farni cerkvi obhajali. Praznovali smo prvo sv. obhajilo. Ob pol šestih so se v šolski izbi zbrali mladi svatje, ktere so potem gosp. katehet paroma z zastavama med slovesnim zvonjenjem k gospodovi mizi peljali. Potem je bila slovesna sv. maša, pri kateri so obhajanci kaj ganljivo peli. Med sv. mašo je bil prav ganljiv ogovor na otročije, starše in učnike.

Po svetem opravilu so pa obhajanci šli v šolsko izbo, kamor jih je obilo ljudstva spremljalo, in tu so jim pa naš za vsestransko vneti gospod farnik, preč. L. G. po sprejemu lepih nauk za odhodnico podelili vsakemu veliko štruco belega kruha za spomin. Imamo tudi pri nas vsak teden po dvakrat šolsko sv. mašo.

Še to novico: Pri nas imamo nove orgle, ktere je letos gospod Fr. Malahovski izdelal. Kar po svoji slabi moči spoznam, moram poterdti, da orgle pri sv. Juru pod Kumom so prav dobre, tako po samesnih spremenih, ki jih je 12, to je Principal 8', Gamba 8', Vox humana 8', Bordun 8', Octav Bass 8', Contra Bas 16', Mixtur 3 lad, Super octav 2', Quinta 3', Viola 4', Flauta 4', Octav 4', kakor tudi po vseh spremenih skupaj.

To delo zopet kaže, da je gospod Malahovski mojster, ki umé dobro svoje delo; to poterjujejo tudi izverstni igralci in učeniki gosp.: France Adamič v Šmartnem, Lovro Arko, P'lhak Julij, Ludvik France in Matej Kukec, kteri so to mojstersko delo 6. preteč. m. v pričo mnogih sosednih gosp. duhovnikov poskušali.

Jernej Pirnat,
kumlanski učitelj.

Iz Ljubljane. Nadaljno izobraževalni tečaj za ljudske učitelje se je pričel 28. avgusta, ter traja do konca sept. Podučevalo se bo v te-lih naukih:

1. V nadzornem nauku v zvezi s podukom v branji na dan po 1 uro.
2. V številjenji . . . . . > > > 1 >
3. V poljedelstvu . . . . . > > > 1 >
4. V naravoslovji in kemiji . . . . . > > > 1 >
5. V priropisju . . . . . > > > 1 >
6. V zemljepisji in zgodovini . . . . . > > > 1 >
7. V telovaji . . . . . > > > 1 >

Skupaj na dan 7 ur.

Učili bodo gg. učitelji na vadnici, in sicer g. Tomšič prve tri nauke; prirodoslovje, kemijo in prirodopisje glavni učitelj g. Linhardt; zemljepisje in zgodovino glavni učitelj g. Leopold vitez Gariboldi, in telovajo učitelj telovaje g. Valentin Schäffer.

Učitelji, vseh skupaj 20, so dolžni, da hodijo poslušat vseh teh sedmoro naukov, in se morajo tudi vdeleževati telesnih vaj. — Njih vsak dobiva odškodovanja za pot in stroškov, za hrano 50 gold. av. velj. Pervo polovico septembra dobojo ta denar pri tukajšnji c. k. deželni blagajnici na državne stroške; pobotnice poterjuje ravnateljstvo c. k. učiteljske izobraževalnice.

— Prečastiti proš in c. k. deželni šolski nadzornik gospod dr. Anton Jarc je k poboljšanju učiteljeve plače v Ajdovici podaril 1200 gold. v 5% obligaciji. Bog daj nam še mnogo takih šolskih prijateljev!

— Učiteljev, ki so se vdeležili zbora v Zagrebu, je bilo blizo 1000, med temi iz Slovenskega okoli 100; več o tem prihodnjic.

— 13. preteč. m. prišla je na svetlo prva številka novega časopisa pod imenom Južni Sokol, telovadski list. Lastnik Ju. Z. Veselji, vrednik A. Kremžar. Izhajal bode dvakrat na mesec in ta 13. in 28. in velja na mesec 18. kr. Ker bode ta list mnogo pisal tudi o telovadbi v šoli, ga priporočamo vsem ljudskim učiteljem in šolam.

Razpis učiteljskih služeb.

Na čveterorazredni ljudski šoli v Černomlju se oddaja nadučiteljeva in orglarjeva služba z letno plačo 316 gold. ali pa služba drugega učitelja s 321 gold. Dobiva se tudi po 80 gold. za stanovanje.

Prošnje s potrebnimi dokazi naj se vložijo saj do 10. septembra t. l. pri c. k. okrajnem šolskem svetovalstvu v Černomlju. Učitelji, ki so zmožni tudi v telovadbi podučevati, imajo prednost.

Okrajno šolsko svetovalstvo v Černomlju 23. avgusta 1871.

Po pooblastilu deželnega šolskega sveta se učiteljska služba s slovenskim učnim jezikom v ljudski šoli v Št. Mihelu blizo Rudolfovega s tem pristavkom razpisuje, da prosilci prošnje, najdalje do 15. septembra t. l. tù sem izročijo.

C. k. okrajni šolski svet v Rudolfovem 28. avgusta 1871.

Prošnja. Vse p. n. g. naročnike, ki naročnino še niso plačali in vendar „Tovaraša“ prejema, prosimo, naj bi svoj dolg kmali poravnali, da razpošiljanje ne zaostane. Tudi vsi listi tečaja X. se še dobivajo.